

unesco

International Centre for
Technical and Vocational
Education and Training

نقش آموزش‌های فنی و حرفه‌ای، صنعت و جامعه مدنی در ارتقای مهارت‌های کارآفرینی در بین جوانان

پژوهش کاربردی

کارآفرینی

همکاری‌ها

Prof. (FH) Dr. Bojan Jovanovski
Introductory video
July 2025

اهداف این جلسه

- اهمیت مهارت‌های کارآفرینی برای جوانان
- کارآفرینی مبتنی بر ضرورت در برابر کارآفرینی مبتنی بر فرصت
- همکاری میان آموزش‌های فنی و حرفه‌ای، صنعت و جامعه مدنی برای ارتقاء مهارت‌های کارآفرینی
- مفهوم کارآفرینی اجتماعی
- نمونه‌هایی از ابتکارات و نتایج حاصل شده
- کارآفرینی به‌عنوان یک صلاحیت (شایستگی)

اصطلاحات کلیدی در یادگیری سبز و کار آفرینانه

• کار آفرینی

• «کار آفرینی را می‌توان به‌طور کلی به‌عنوان ظرفیت تبدیل ایده‌ها به عمل تعریف کرد—ایده‌هایی که برای فردی غیر از خود فرد، ارزش ایجاد می‌کنند. حس ابتکار و کار آفرینی، یک شایستگی کلیدی عرضی/ نرم است که هر شخصی برای تحقق و توسعه فردی، شهروندی فعال، فراگیری اجتماعی و اشتغال در جامعه دانش-بنیان به آن نیاز دارد.» منبع: چارچوب شایستگی کار آفرینی (EntreComp))

• آموزش کار آفرینی

• «آموزش کار آفرینی مجموعه‌ای از آموزش‌های ساختارمند شده است که هر فرد علاقه‌مند به مشارکت در توسعه اجتماعی-اقتصادی را —از طریق پروژه‌هایی برای ارتقاء آگاهی نسبت به کار آفرینی، ایجاد کسب‌وکار، یا توسعه کسب‌وکارهای کوچک- آگاه، آموزش داده و تربیت می‌کند.» منبع: یونسکو/سازمان بین‌المللی کار (UNESCO/ILO))

اهمیت مهارت‌های کارآفرینی برای جوانان

گذار و تغییر از ذهنیتِ
جویای کار به ذهنیتِ
فرصت‌آفرین

کارآفرینی به‌عنوان
یک مهارت نرم/عرضی:
خلاقیت، تاب‌آوری،
ابتکار عمل

مرتبط و نقش‌آفرینی
در گذارهای سبز،
دیجیتال و اجتماعی

تغییر ذهنیت در
جامعه و اقتصاد

کارآفرینی مبتنی بر ضرورت در برابر کارآفرینی مبتنی بر فرصت

کارآفرینی مبتنی بر ضرورت در برابر کارآفرینی مبتنی بر فرصت

- **مبتنی بر ضرورت:** کارآفرینی در این حالت از روی اجبار — در نتیجه شرایط دشوار اقتصادی، نبود گزینه‌های شغلی جایگزین، یا نیاز فوری به درآمد- دنبال می‌شود.
- **مبتنی بر فرصت:** کارآفرینی در این حالت از روی انتخاب — اغلب به‌عنوان یکی از چند مسیر شغلی ممکن- دنبال می‌شود. کارآفرینان کسب‌وکارهایی را راه‌اندازی می‌کنند تا از شرایط مطلوب بازار بهره‌برداری کرده و برای رشد و نوآوری اقدام کنند.

محور مقایسه	کارآفرینی مبتنی بر ضرورت	کارآفرینی مبتنی بر فرصت
جهت‌گیری	متمرکز بر منطقه یا محدوده خاص	با هدف رشد سریع
مقیاس‌پذیری	محدود	قابل گسترش (به‌سرعت)
ویژگی‌ها	ارائه خدمات نزدیک و شخصی؛ امکان سفارشی‌سازی وجود دارد	قابل تکثیر و گسترش در بازارهای مختلف
منابع مالی	پس‌انداز شخصی؛ وام‌های خرد	سرمایه‌گذاری‌های کلان

کارآفرینی در ایران غالباً "مبتنی بر ضرورت" است یا "مبتنی بر فرصت"؟

در مناطق مختلف، متفاوت است؟

توجه: رویکرد دوگانه (مبتنی بر ضرورت یا فرصت) صرفاً نظری است. در واقعیت، اکثر فعالیتهای کارآفرینانه ترکیبی از هر دو نوع هستند.

زمینه اقتصادی و اجتماعی

- کارآفرینی مبتنی بر ضرورت: در اقتصادهای با درآمد پایین رایج‌تر است
- کارآفرینی مبتنی بر فرصت: در اقتصادهای با درآمد بالا رایج‌تر است
- «کارآفرینی مبتنی بر ضرورت می‌تواند به کاهش فقر کمک کند؛ می‌تواند به کار شایسته و رشد اقتصادی کمک کرده و فرصت‌هایی برای زنان ایجاد کند.»
- با توسعه کشور، کارآفرینی مبتنی بر ضرورت کاهش می‌یابد و کارآفرینی مبتنی بر فرصت افزایش پیدا می‌کند (منحنی U شکل)

Source: (GEM Report 2024/2025, S. 25)

ضرورت / الزام همکاری

آموزش فنی و حرفه‌ای + صنعت + جامعه مدنی + دولت =
اکوسیستم کار آفرینی

آموزش فنی و حرفه‌ای
مهارت‌های بنیادی و
کار آفرینانه ارائه می‌دهد.

صنعت دسترسی به بازارها،
مشاوره، و نوآوری ارائه
می‌دهد.

جامعه مدنی با گروه‌های
محروم ارتباط برقرار می‌کند
و حمایت‌های جامع و
چندوجهی ارائه می‌دهد

همکاری، تضمین‌کننده
ارتباط‌مندی، فراگیری و
پایداری است

تقویت کار آفرینی جوانان

- نقش نهادهای آموزش فنی و حرفه‌ای
 - گنجاندن/ادغام کار آفرینی در برنامه درسی: اصلی یا اختیاری
 - یادگیری مبتنی بر تمرین: کسب و کارهای خرد، چالش‌های طراحی، و نمونه‌سازی/ساخت نمونه اولیه
 - تربیت مربیان در حوزه آموزش کار آفرینی: ارتقاء توانمندی مربیان در روش‌شناسی/پداگوژی کار آفرینانه
 - ایجاد مراکز/هاب کار آفرینی یا آزمایشگاه‌ها در مراکز و دانشگدهای آموزش فنی و حرفه‌ای
- نقش صنعت
 - طراحی مشترک برنامه‌ها با نهادهای آموزش فنی و حرفه‌ای
 - ارائه مسائل واقعی، مطالعات موردی و کارآموزی
 - راهنمایی و حمایت از ابتکارات جوانان
 - ایجاد فرهنگ نوآوری و کار آفرینی درون سازمانی
- نقش جامعه مدنی
 - دسترسی به جوانان محروم (جوانان روستایی، دختران، و افراد خارج از آموزش، اشتغال یا کارآموزی)
 - ارائه خدمات مراکز رشد، پیش‌شناختی، حمایت مالی و کنشگری
 - ترویج ذهنیت کار آفرینانه (متفاوت از کلاس درس)
 - پر کردن شکاف‌های میان بخش‌ها و کنشگران/فعالان/بازیگران

قدرت کار آفرینی اجتماعی

کار آفرینی برای موفقیت فردی و برای جامعه

مفهوم کار آفرینی اجتماعی

- خلق راه‌حل‌های کسب‌وکار برای مسائل اجتماعی یا زیست‌محیطی
- سودآوری تنها هدف نیست، کسب‌وکارهای خطرپذیر مبتنی بر تأثیرگذاری،
- جاذبه جوانان هدف‌دار و متعهد
- نهادهای آموزش فنی و حرفه‌ای می‌توانند از طریق مشارکت مدنی و پروژه‌های اجتماعی از کار آفرینی اجتماعی حمایت کنند
- مهارت‌ها
 - همدلی و تعامل با ذی‌نفعان
 - تفکر سیستمی و نوآوری پایدار
 - تأمین مالی و ارائه مؤثر برای جذب
 - حمایت تاب‌آوری بلندمدت و هدف‌مندی

کارآفرینی به عنوان یک صلاحیت / شایستگی

دستآورد آموزش کارآفرینی فراتر از خوداشتغالی

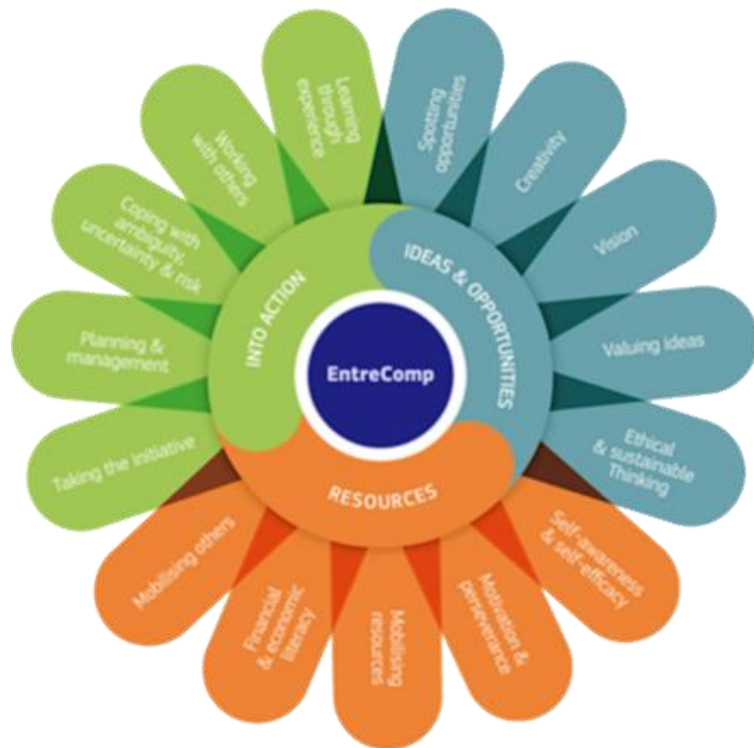
چارچوب شایستگی‌های کارآفرینی

• چارچوب شایستگی‌های کارآفرینی **EntreComp** به شایستگی‌های مشخص یا اجزای سازنده‌ای تقسیم می‌شود که به ذهنیت کارآفرینانه منتهی می‌گردند. این چارچوب راهکاری عملی و قابل دسترس برای مربیان، مدرسان و خود افراد فراهم می‌کند تا توانایی‌های کارآفرینانه خود را توسعه داده و بهبود بخشند.

• این چارچوب شامل موارد زیر است:

• ۳ حوزه شایستگی

• در مجموع ۱۵ شایستگی

مدل شایستگی‌های کارآفرینی

۳ حوزه شایستگی

- ایده و فرصت
- منابع
- بکارگیری و عمل

مدل چارچوب شایستگی

ایده و فرصت	منابع	بکارگیری و عمل
کشف و شناسایی فرصت	خود آگاهی و خود کارآمدی	آغازگری و خطرپذیری
خلاقیت	انگیزش و ثبات قدم	برنامه ریزی و مدیریت
چشم انداز	بسیج منابع	کنار آمدن با ابهام، عدم اطمینان و خطر
ایده های ارزش ساز	سواد مالی و اقتصادی	کارکردن با دیگران
تفکر اخلاقی و پایدار	الهام بخش برای دیگران	یادگیری از تجربیات

مدل چارچوب شایستگی: ایده و فرصت

شایستگی	توصیفگر
کشف و شناسایی فرصت	<ul style="list-style-type: none">• شناسایی و بهره‌برداری از فرصت‌ها برای خلق ارزش از طریق کاوش در چشم‌انداز اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی• شناسایی نیازها و چالش‌هایی که باید به آن‌ها پاسخ داده شود• ایجاد ارتباطات جدید و گردآوری عناصر پراکنده چشم‌انداز برای خلق فرصت‌هایی جهت ایجاد ارزش
خلاقیت	<ul style="list-style-type: none">• توسعه چندین ایده و فرصت برای خلق ارزش، از جمله راه‌حل‌های بهتر برای چالش‌های موجود و جدید• کاوش و آزمایش رویکردهای نوآورانه• ترکیب دانش و منابع برای دستیابی به آثار ارزشمند
چشم‌انداز	<ul style="list-style-type: none">• تجسم‌سازی/تصور آینده• تدوین یک چشم‌انداز برای تبدیل ایده‌ها به عمل• تصویرسازی سناریوهای آینده برای هدایت تلاش و اقدام

مدل چارچوب شایستگی: ایده و فرصت

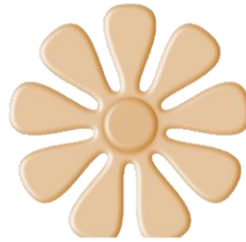
شایستگی	توصیفگر
ایده های ارزش ساز	<ul style="list-style-type: none">• ارزیابی ارزش در ابعاد اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی• شناسایی ظرفیت یک ایده برای خلق ارزش و تعیین روش های مناسب برای بهره برداری حداکثری از آن
تفکر اخلاقی و پایدار	<ul style="list-style-type: none">• ارزیابی پیامدهای ایده هایی که ارزش خلق می کنند و اثر اقدام کارآفرینانه بر جامعه هدف، بازار، جامعه و محیط زیست• تأمل درباره میزان پایداری اهداف بلندمدت اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی و مسیر/طول اقدام انتخاب شده• رفتار مسئولانه

مدل چارچوب شایستگی: ایده و فرصت

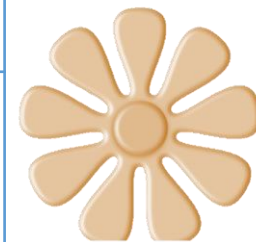
شایستگی	توصیفگر
خود آگاهی و خود کارآمدی	<ul style="list-style-type: none">• تأمل درباره و منعکس کردن نیازها، آرزوها و خواسته‌های خود در کوتاه‌مدت، میان‌مدت و بلندمدت• شناسایی و ارزیابی نقاط قوت و ضعف فردی و گروهی• خودباوری به توانایی خود برای تأثیرگذاری بر روند امور، علی‌رغم عدم قطعیت، شکست‌ها و ناکامی‌های موقتی
انگیزش و ثبات قدم	<ul style="list-style-type: none">• مصمم بودن برای تبدیل ایده‌ها به عمل و ارضای نیازت به دستیابی• آماده بودن برای صبوری و تلاش مستمر جهت تحقق اهداف بلندمدت فردی یا گروهی• تاب‌آوری در برابر فشار، سختی و شکست‌های موقتی
بسیج منابع	<ul style="list-style-type: none">• دریافت و مدیریت منابع مادی، غیرمادی و دیجیتال موردنیاز برای تبدیل ایده‌ها به عمل• بهره‌برداری حداکثری از منابع محدود• دریافت و مدیریت شایستگی‌های موردنیاز در هر مرحله، از جمله شایستگی‌های فنی، حقوقی، مالیاتی و دیجیتال

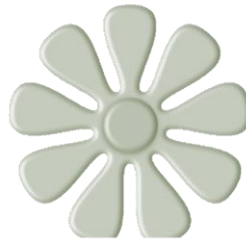
مدل چارچوب شایستگی: ایده و فرصت

شایستگی	توصیفگر
سواد مالی و اقتصادی	<ul style="list-style-type: none">• برآورد هزینه تبدیل یک ایده به فعالیتی که ارزش ایجاد می کند• برنامه ریزی، اجرا و ارزیابی تصمیمات مالی در طول زمان• مدیریت تأمین مالی برای اطمینان از پایداری بلندمدت فعالیتی که ارزش ایجاد می کند
الهام بخش برای دیگران	<ul style="list-style-type: none">• الهام بخشی و ایجاد انگیزه در ذی نفعان مرتبط• دریافت حمایت لازم برای دستیابی به نتایج ارزشمند• نمایش و بکارگیری ارتباط مؤثر، ترغیب، مذاکره و رهبری

مدل چارچوب شایستگی: ایده و فرصت

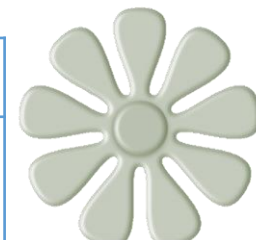

شایستگی	توصیفگر
آغازگری و خطرپذیری	<ul style="list-style-type: none"> • آغاز فرآیندهایی که ارزش ایجاد می کنند • پذیرفتن چالشها • اقدام و کار مستقل برای دستیابی به اهداف، پایبندی به نیتها و اجرای وظایف برنامه ریزی شده
برنامه ریزی و مدیریت	<ul style="list-style-type: none"> • تعیین اهداف بلندمدت، میان مدت و کوتاه مدت • تعیین اولویتها و برنامه های اقدام • انطباق با تغییرات پیش بینی نشده
کنار آمدن با ابهام، عدم اطمینان و خطر	<ul style="list-style-type: none"> • تصمیم گیری در شرایطی که نتیجه آن نامشخص است، اطلاعات موجود ناقص یا مبهم است، یا خطر پیامدهای ناخواسته وجود دارد • در فرآیند خلق ارزش، روش های ساختاریافته ای برای آزمودن ایده ها و نمونه های اولیه از مراحل ابتدایی لحاظ کن تا خطر شکست کاهش یابد • مدیریت موقعیت های پرتحرک به صورت سریع و انعطاف پذیر

مدل چارچوب شایستگی: ایده و فرصت

شایستگی	توصیفگر
کار کردن با دیگران	<ul style="list-style-type: none">• همکاری و تعامل با دیگران برای توسعه ایده‌ها و تبدیل آن‌ها به عمل• شبکه‌سازی• حل تعارض‌ها و مواجهه مثبت با رقابت در مواقع ضروری
یادگیری از تجربیات	<ul style="list-style-type: none">• استفاده از هر ابتکار خلق ارزش به‌عنوان یک فرصت یادگیری• یادگیری همراه با دیگران، از جمله همتایان و مربیان• تأمل و یادگیری از موفقیت و شکست (چه موفقیت‌ها و شکست‌های خود و چه دیگران)

مثال‌هایی از ابتکارات و دستاوردها

EU4DUAL •

- چالش‌های نوآوری با صنعت هدایت‌شده توسط فراگیران
- کارآموزی‌های کارآفرینانه
- آموزش دوگانه کارآفرینانه / دوره عملی

GREENOVET •

- هفته پروژه
- مسابقات کسب‌وکار سبز

KnowHub •

- پروژه‌های کارآموزی/دانشجویی
- بوت‌کمپ (خود) اشتغالی

• بحث: کدامیک از این مدل‌ها می‌تواند با مؤسسه شما تطبیق داده شود؟

بحث: چالش‌های برای جلسه آموزشی / کلاس

• موضوعات بحث:

- آیا شایستگی‌های کارآفرینانه هم‌اکنون بخشی از برنامه درسی هستند؟
- آیا پروژه‌های شما با کارآفرینی مرتبط‌اند؟
- آیا این پروژه می‌تواند از شما حمایت کند؟

جمع‌بندی و فراخوان برای اقدام

- کارآفرینی – علیه بیکاری جوانان
- کارآفرینی به‌عنوان مجموعه‌ای از شایستگی‌ها برای بهبود اجتماعی
- کارآفرینی اجتماعی بر تأثیر اجتماعی و سبز متمرکز است، در حالی که سودآوری را نیز دنبال می‌کند

• فراخوان اقدام

- پیش‌نویس و آماده‌سازی یک ایده کوتاه برای ابتکار با هدف توسعه مهارت‌های کارآفرینی جوانان
- شناسایی یک شریک محلی (صنعت یا سازمان مردم‌نهاد)
- تحلیل حمایت موردنیاز و گام‌های بعدی

با سپاس فراوان

Learn more: www.unesco.org/education

 @UNESCO

unesco

International Centre for
Technical and Vocational
Education and Training

Prof. (FH) Dr. Bojan Jovanovski

bojan.jovanovski@fh-joanneum.at